

**Odgovorne za nezakonito
povečevanje fašizma je
treba kaznovati!**

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34131 Trst - Ulica Capitolina, 3
Telef. 744-046 / 744-047

DOPISNIŠTVO za goriško pokrajino:
34170 Gorica - Ulica Locchi, 2
Telef. 24-36

NAROČNINA: Letna 1.000 lir, polletna 550 lir
Poštni tekoči račun: Trst 11/700

Obnovljena izdaja - Leto XXIII - Štev. 2 (766)

TRST - 11. februarja 1971

Posamezna številka 50 lir

Quindicinale
Petnajstnevnik

Sped. in abbonam.
Postale - Gruppo II

Vprašanja pravic Slovencev so vprašanja demokracije

Sporočilo deželnega komiteja KPI

Deželni komite KPI za Furlanijo-Julijsko krajino je razpravljal o razvoju položaja, o akcijah komunistične partije za enakopravnost Slovencev in za svobodni razvoj slovenske narodne manjšine v deželi. Ponovno je podčrtal načelno stališče KPI glede teh vprašanj. KPI je vselej poudarjala, da so vprašanja slovenske manjšine vprašanja demokracije, da so za uresničitev načel republiške ustave in posebnega statuta dežele potrebne jasna politična volja, konkretne obveznosti na vseh ravneh od parlamenta do vlade, od dežele in krajevnih ustanov; da so potrebni pravni in upravni akti.

S tem namenom je bil po temeljitih razpravah v deželnem komiteju in na deželnem posvetu slovenskih izvoljenih komunistov predložen v parlamentu zakonski csnutek KPI za priznanje narodnostnih pravic in zaščito slovenske manjšine v naši deželi.

Deželni komite KPI odobrava prve korake, ki so bili storjeni v tej smeri in obvezuje deželno parlamentarno skupino KPI, naj se zavzame za to, da bodo tudi druge parlamentarne skupine v senatu in v poslanski zbornici pristopile k pobudam in za to, da bo zakonski csnutek čim prej prišel v razpravo. Za doseg tega cilja je potrebno, da se nadaljujejo enotne iniciative, da se nadaljuje tudi debata v skupščinah na bazi ter se izvede široko ljudsko posvetovanje. Vsi člani KPI in vse organizacije stranke naj zato nadaljujejo začete akcije in naj v soglasju z drugimi demokratičnimi silami sprožijo enotne iniciative in množične akcije za to, da bodo Slovenci v Italiji, ki so dali velik delež v boju proti fašizmu in za ustvaritev republike, ki je sad Odpornišтва, tudi pravno zaščiteni.

Avtonomna dežela Furlanija-Juljska krajina, ki je dobila poseben statut, ker na njenem ozemlju prebiva krepka narodna manjšina, mora biti bistveni in nenadomestljivi instrument za doseg tega cilja.

Komunistična skupina v deželnem svetu je zato dolžna, da okrepi akcije, ki jih je vodila v prvih šestih letih življenja avtonomne dežele in da poišče vse možne povezave s silami levice in z vsemi demokratičnimi in avtonomističnimi silami, za to, da bo dežela v celoti vršila svojo vlogo tudi na tem področju ter da bo zavrnila poskuse odvzemanja oblasti — ki so se doslej, žal, ponavljali — na področju avtonomije in demokracije.

Deželni komite KPI podrčtuje, da je krepitev enotnosti Slovencev bistvenega pomena v boju za enakopravnost in torej tudi v boju za demokratično prenovitev naše družbe.

Komunisti Furlanije-Juljske krajine so dali svoj delež pri elaboraciji enotnega dokumenta, ki je bil pred nedavnim poslan predsedniku vlade in predsednikom senata, poslanske zbornice in dežele. Ta dokument je izraz zahtev vseh Slovencev naše dežele, brez razlike na ideološko opredelitev ali strankarsko pripadnost.

Deželni komite KPI pozdravlja to pozitivno dejstvo in se obvezuje, da se bo na pristojnih mestih zavzemal za to, da bo spomenica čimprej dobila pozitiven odgovor, da bo predsednik vlade sprejel enotno slovensko delegacijo; zavzemal se bo za pospešitev odprave težke dediščine fašizma.

Odločnost in borbenost, široka enotnost s katero so italijanski in slovenski delavci, mladina in ljudske množice, demokratične politične sile v Trstu in deželi zavrnile hude provokacije fašistov in ščuvanje k protislovenski mržnji — ki so bile sprožene ob napovedanem obisku jugoslovanskega predsednika tovariša Tita v Italiji — predstavljajo izhodišče za nadaljnjo krepitev enotnosti med Italijani in Slovenci. Ta enotnost mora biti osnovana na odpravi diskriminacije in zaviranja razvoja slovenske narodnostne skupnosti v naši deželi. Italijanska država mora ustvariti pogoje za nemoten razvoj slovenske manjšine, brez pogojevanja recipročnosti ali mednarodnim odnosom. Jasno je, da narodna manjšina, da rešitev vseh njenih vprašanj, prispeva k utrditvi prijateljstva in sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo, kar je za našo deželo, tudi zaradi stikov in plodnih izmenjav, življenjskega pomena.

V tem okviru in sklicujoč se na jasno opredelitev prebivalstva Trsta in dežele ki je s prezirno izoliralo fašiste in šovinistične špekulacije, deželni komite KPI pričakuje, da bodo dokončno odstranjene vse ovire pri utrjevanju sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo in da bo predsednik socialistične Jugoslavije čimprej obiskal našo državo, kar bo v korist miru in varnosti na Jadranu, na Sredozemlju in v Evropi.

Proslava petdesetletnice KPI v Trstu. (Poročilo objavljamo na 4. strani)

Zakaj vlada ne odgovori?

Pred več kot dvema mesecema je bila poslana v Rim enotna spomenica Slovencev, toda vlada še ni dala nobenega odgovora. To dejstvo je po našem mnenju zelo resno. In tako bi bilo tudi če bi molk vlade pripisovali običajni počasnosti in zapletljajem državne birokracije. Toda v tem primeru birokracija ne igra prvenstvene vloge. Gre namreč za politično vprašanje. Vlada, s svojim zadržanjem potrjuje, kako upošteva vprašanja celotne slovenske narodne manjšine.

V tem primeru ni mogoča niti primerjava z običajnimi in graje vrednimi odnosi med državo in državljani, ko je npr. neka delegacija upokojencev ali delegacija prizadetih po potrebi prisiljena postaviti šotore sredi Rima in manifestirati zato, da vlada sliši njen glas, dočim predsedniku velikega industrijskega podjetja ni treba napisati niti dveh vrstic in ga vlada sprejme, posluša (in ne le posluša).

Zadeva je toliko bolj resna, ker potrjuje, kako vlada upošteva italijanske državljane slovenske narodnosti, ki so dali velik doprinos v bojih in žrtvah za to, da je Italija postala republika, osnovana na delu in enakosti, ne glede na narodnost ali jezik.

Tako torej vlada spoštuje pravice Slovencev ter izpolnjuje mednarodne obveznosti, v številni londonski memorandum!

Rekli smo že in to ponavljamo, da so vprašanja Slovencev politična vprašanja demokracije, enakopravnosti in razvoja celotne narodne manjšine. Italijanska demokracija je dolžna rešiti ta vprašanja in njih rešitev bi prispevala k krepitvi demokracije v Italiji in k obnovi države po načelih republiške ustave.

Težka je odgovornost političnih sil, ki so že petindvajset let na oblasti in ki bi že davno lahko rešile vprašanja Slovencev, ne da bi bila zato potrebna spomenica.

Naj se nikar ne izgovarjajo, da je molk posledica odložitve obiska predsednika Tita v Ita-

liji in da ker je bil obisk odložen, je odložen tudi odgovor na enotno spomenico Slovencev!

Naša vprašanja so vprašanja italijanske demokracije in prenovitve države, v kateri živimo. Nikoli nismo bili pripravljeni postati neke vrste talci ali predmet pogajanj o odnosih med dvema državama, čeravno so nam pri srcu — kar je naravno! — dobri italijansko-jugoslovanski odnosi. Kot narodna manjšina smo prispevali in prispevamo k izboljšanju teh odnosov.

Protestiramo proti brezbriznosti vlade in obsojamo njeno
(Nadaljevanje na 4. strani)

Izzivanje je treba zatreti!

Bombe v mestu Catanzaro so nov dokaz, do kod so že šli fašisti v uresničevanju svojega načrta za prevrat demokracije. Pri tem nosi vlada težko odgovornost, ker jih je tolerirala in ni takoj reagirala na izzivanje v Reggio Calabria in povsod v Italiji, kjer se je razbohotilo nasilje.

Treba je takoj kaznovati krivce, udariti po teh, ki so jih navdahnili, založili z denarjem in jih v senci podpirajo. Razpustiti je treba oborožene skupine fašistov. Kaznovati odgovorne za nezakonito kampanjo povečevanja fašizma. Odpraviti iz državnega aparata njihove sokrivce in tiste, ki jim pomagajo. Delavski razred, demokratične sile in stranke bodo z enotnostjo, s široko ljudsko demokratično akcijo množično uničile fašistični skvadrim in nadaljevale boj za družbene reforme, da se vsili spoštovanje republiške zakonitosti in nov razvoj demokracije v Italiji.

Komunistična partija Italije

Ob petdesetletnici Komunistične partije Italije

«Od daleč prihajamo in daleč bomo prišli»

KOMUNIST, glasilo Zveze komunistov Jugoslavije je v 3. številki letošnjega letnika (22.1.) objavil članek o Komunistični partiji Italije. Menimo, da je prav, če vsebino tega članka posredujemo tudi našim bralcem. Članek je napisal Marko Kozman. (Zaradi omejenega prostora smo bili prisiljeni članek nekoliko skrajšati. Uredn.).

Petdeset let delovanja Komunistične partije Italije nam nudi dovolj gradiva, da ocenimo njen prispevek k organiziranosti delavskega gibanja svoje dežele, boj za njen demokratični in socialistični razvoj. Dejstvo, da KPI deluje v visoko razviti kapitalistični deželi, na izpostavljenem koncu zahodne Evrope, pa daje njeni politični praksi še poseben pomen. Prav iz te osnovne usmeritve KPI — in njene globoke zasidranosti v političnem, gospodarskem in kulturnem življenju svoje dežele, in njenega globoko demokratičnega značaja — izhaja tudi njeno stališče do odnosov v mednarodnem delavskem gibanju. Tako se pravzaprav KPI pojavlja tudi kot pomemben dejavnik na mnogo širšem področju teoretičnih in praktičnih prizadevanj razvoja socializma v svetu. Od tod končno tudi izvira zanimanje drugih delavskih gibanj za uspehe, dileme in težave, ki jih je ta partija prehodila na svoji petdesetletni zgodovinski poti.

Rojstvo KPI januarja 1921 je bilo pogojeno z razcepom med reformističnim in revolucionarnim krilom znotraj takratne socialistične stranke. Začetni koraki novoustanovljene partije, ki sovpadajo s popuščanjem revolucionarne klime v povojni Italiji in prvimi koraki napadalnega fašizma, so bili težavni. Partija je kmalu zašla v sektaštvo in izgubljala moč in vpliv. Šele z Gramscijevim prihodom na čelo partije leta 1924 je prišlo do ponovne oživitve. Na svojem tretjem kongresu v Lionu pa je dokončno premostila sektaštvo in se predstavila kot nacionalna sila, ki se bojuje za obnovo demokratičnega struktur italijanske države (fašizem ji je že prizadel resen udarec). Toda Mussolinijevi «izredni zakoni» so postavili KPI (enako kot vse druge politične organizacije razen fašistične) v ilegalo. Preganjana partija je bila v domovini hud boj za fizični obstoj; v emigraciji pa se je resno zavzemala za enotno akcijo demokratičnih in protifašističnih sil. Kljub vračanju številnih partijskih kadrov iz emigracije, pa je bilo politično delo zaradi ostrega fašističnega režima zelo oteženo. Toda neposredno po padcu Mussolinijevega režima in kapitulaciji Italije, se je KPI pokazala kot sila, ki ni sposobna le razviti in voditi odporniško gibanje na severu dežele, ampak tudi sodelovati pri njeni demokratični obnovi na jugu.

Nov položaj partije v razkosani in dezorganizirani deželi je v tistih težkih in odločilnih dneh vsekakor najbolje formuliral njen takratni voditelj Palmiro Togliatti aprila 1944 na partijski konferenci v Neaplju, ko je rekel: «Sprejemamo in si lastimo zastavo nacionalnih interesov, ki jo je fašizem zavrnil in izdal... Nacionalnemu življenju bomo dali novo vsebino, ki ustreza

potrebam, interesom in težnjam ljudskih množic... Ne moremo biti več majhno, ozko združenje propagatorjev splošnih komunističnih in marksističnih idej. Postati moramo velika partija; partija množic, ki iz svojega delavskega razreda črpa svojo odločilno moč...». S poudarkom na množičnem in nacionalnem značaju partije je Togliatti v bistvu formuliral tezo o tako imenovani «novi partiji», ki se je tako vključila v osnovne tokove družbenoekonomskega in političnega razvoja dežele in s tem aktivno in neposredno prispevala k njeni demokratični, protifašistični in republikanski usmeritvi.

Zaostrovanje hladne vojne in izločitev komunistov iz vlade po eni strani, in krepitev dogmatizma v mednarodnem delavskem gibanju po drugi, se je žal, močno odrazilo tudi v nekaterih pogledih KPI. Šele duh XX. kongresa KPSZ, ki je dobil svojo izvirno inačico v VIII. kongresu KPI, je dokončno pomagal italijanski partiji premostiti obdobje zaprtosti in dogmatizma. Vračanje na Gramscijeva izhodišča o strukturi italijanske družbe, o zavestnosti delavcev severa in kmetov juga, o partiji kot kolektivnem intelektualcu, pa pomeni podlago za izdelavo teoretičnega in praktičnega koncepta «obnove partije», ki se odločno obrača k problemom lastne dežele. Oblikovanje posebne demokratične poti razvoja Italije v smeri socialističnih družbenih odnosov (ob doslednem izvajanju republiške ustave), sodelovanje z naprednimi demokratičnimi silami (vključujoč tudi katolike) v boju za strukturne spremembe, priznavanje možnosti obstoja več strank in celo več delavskih strank tudi v socializmu je — razumljivo — postavilo mnoga nova vprašanja pred italijanske komuniste.

Formuliranje italijanske poti v socializem — kot specifično nacionalne usmeritve, pa je nujno moralo pribeljati tudi do opredelitve KPI do položaja v mednarodnem delavskem gibanju. Saj le odnosi v mednarodnem delavskem gibanju, ki izvirajo iz doslednega spoštovanja samostojnosti in neodvisnosti vsake partije (in dežele), lahko zagotovijo komunističnim strankam (tudi italijanski) njihov popolni in avtonomni razvoj. Spoznanje, da je to mogoče doseči le v miru — saj bi bila sodobna svetovna vojna nujno atomsko in bi pomenila uničenje človeške civilizacije — pa je v šestdesetih letih uvrstilo KPI med dosledne zagovornike aktivne in miroljubne koeksistence. Kljub številnim odmikom v dolgih petdesetih letih njenega razvoja (kakor tudi razvoja v mednarodnem delavskem gibanju), je KPI bila in ostala premočrtna. Prav v tem je tudi smisel vizionarskih Togliattijevih besed, ko je za prehojeno pot in perspektive KPI rekel: «Od daleč prihajamo in daleč bomo prišli».

Za nas jugoslovanske oziroma slovenske komuniste, pa je pot KPI še posebno zanimiva, saj ne gre le za partijo, s katero imamo dobre in razvite odnose, ki temeljijo na enakih ali na zelo podobnih pogledih na bistvena vprašanja razvoja sodobnega sveta in sodobnega socializma (skupno sporočilo o pogovorih med delegacijama ZKJ in

KPI, 21.1.1964, razvito sodelovanje obmejnih organizacij itd.), ampak tudi zaradi konstruktivnega in realističnega stališča in odnosa, ki ga ima KPI do tistega dela našega naroda, ki živi znotraj njihovih meja. KPI je nedavno tudi predložila parlamentu predlog zakona o slovenski manjšini. S tem je še enkrat v praksi potrdila stališče, po katerem je zagotovitev pravic slovenske manjšine v Italiji načelno vprašanje, ki je najtesneje povezano z bojem za demokratizacijo italijanske družbe in prizadevanji za njen napredek.

Tako je KPI s svojimi jasnimi, sodobnimi in naprednimi stališči do osnovnih problemov boja za socializem v svoji deželi in v svetu sploh zavzela ne le med italijanskimi delavskimi in političnimi strankami, ampak tudi v mednarodnem delavskem gibanju pomemben prostor, ki ji z vso pravico gre. To potrjujejo njeni uspehi in njen vpliv na razvoj italijanske politične situacije in na tokove sodobne socialistične misli v svetu.

Lik revolucionarja

Albin Vodopivec

Pravilno je, da se ob petdesetletnici življenja in neprekinjene dejavnosti komunistične partije spomnimo tudi tistih tovarišev, ki so v dobi fašizma in nacizma vztrajno delovali, se borili za pravice delovnega ljudstva, proti raznarodovanju Slovencev. Med temi tovariši je bil tudi Albin Vodopivec.

Albin Vodopivec je izšel iz zavedne kmečke družine. Rodil se je 11. marca 1905 v Kamnjah na Vipavskem. Po končani osnovni šoli se je vpisal na goriško gimnazijo, od jeseni 1919 dalje pa je nadaljeval študij na idrijski realki, kjer je bil že poznan kot komunist in iz političnih razlogov so ga pri maturi zavrnil. Uspelo mu je maturirati šele leta 1925.

Že kot študent je bil Albin Vodopivec prepričan v ideje, za katere se je borila komunistična partija. V teh idejah je videl možnost politične, socialne in narodne osvoboditve. Zavzemal se je za tesnejše povezovanje delavcev, kmetov in izobražencev, za enotnost med slovenskim in italijanskim ljudstvom v boju zoper rastočo fašistično nevarnost.

Leta 1926 mu je partija poverila tainiško mesto Zveze komunistične mladine za Julijsko krajino. Postal je prvi in bil edini poklicni funk-

GLAS MLADIH

Politična izbira

S štirinajstim letom sem se včlanil v Zvezo komunistične mladine Italije. Odločil sem se za to, ker so me doma vzgojili v ljubezni do idealov komunizma in ker sem mislil, da s tem izpolnujem svojo politično dolžnost, delno pa tudi zato, seveda, ker sem v svoji odraslosti. Dejansko pa nisem imel jasnih pogledov v pomen političnega pripadništva delavski stranki, nisem se zavedal odgovornosti, ki si jo poedinec s tem prevzame. Politično dejavnost sem preprosto uvrščal v ostale človeške dejavnosti, odmerjal sem ji hudo ozek prostor, ko sem jo enačil z golim protestom proti vojni, narodnostnemu zatiranju in diskriminaciji ter z željo po neki nič natančneje opredeljeni enakosti. Ker nisem razumel prave naloge komuni-

sta, da politično posega na vsa področja družbenega dogajanja, sem prisojal politiki postranski pomen v primeri s šolo, glasbo, športom. Tako napačne nazore pripisujem danes svojemu knjižnemu, torej papirnatemu in posredovanemu, zato pa hudo izkrivljenemu poznanju zgodovinskih in družbenih konfliktov.

Šele ko sem začel širiti svoje umsko obzorje na resničnost, ki nas obdaja in sem, sicer bolj iz literarne radovednosti, poglobil svojo pozornost v klasična dela marksistične literature in sem hkrati v šoli, zlasti pri pouku zgodovine, filozofije in literarne zgodovine, ugotavljal, da nista nobena resnica in resničnost absolutni, za vselej dani in nespremenljivi, sem prihajal polagoma do spoznanja, da nima politika svojega mesta ob šoli, ob kulturi, ob športu, ob poslu, temveč v šoli, v kulturi, v športu, v poslu in da je njen končni namen sprememba razmer, ki temeljijo na zatiranju in izkoriščanju človeka.

Ne bom tajil, da je name pri tem spoznanju globoko vplival razmah mladinskih študentskih gibanj leta 1968 v Nemčiji. Franciji in Italiji. Pa tudi predlanska zasedba slovenskih zavodov v Trstu se je izkazala za odlično politično šolo, kar je zlasti prišlo do izraza pri letošnjih sorodnih manifestacijah. Priznati moram tudi, da sem se sprva navduševal za izvenparlamentarne skupine, bodisi zaradi takratne politične odsotnosti ZKMI, predvsem pa me je pritegnila njihova revolucionarska romantika in čistost, vendar pa sem kmalu spoznal njihove objektivne hibe, ki jih ne odtehtata vsa dobra volja in plemenitost namenov: gre predvsem za odcepljenost od delavskih množic in slepo pričakovanje usodnega trenutka, namesto pozitivnega, dolgotrajnega pripravljavanja pogojev za preobrazbo družbe. Ravno KPI pa je zlasti v «vroči jeseni» pokazala, da zna voditi tako pozitivno politiko, da lahko z njo danes konkretno pogojuje družbeni razvoj v Italiji v vseh svojih aspektih: gospodarskem, znanstvenem in kulturnem.

No, in logična posledica teh ugotovitev je bila, da sem zaprosil za izkaznico KPI.

RAVEL KODRIČ

GRAMSCI MED NAŠIMI TOVARIŠI

Tovariš Gramsci se je ob neki priloiki srečal s skupino primorskih komunistov. Kdaj točno je prišlo do tega srečanja še ni ugotovljeno.

O tem srečanju je Alojz Pirc iz Saleža povedal naslednje:

«Bil sem še mlad, ko sem nekega nedeljskega dne šel s starejšim bratom na pomemben sestanek, ki se je vršil v neki dolini med Saležem in Križem. Sestanka so se udeležili tudi komunisti iz zgornjega Krasa. Na sestanku je govoril tovariš Gramsci. Vsi smo ga pozorno poslušali. Lepo je govoril. Bil je zelo preprost in po sestanku se je z vsemi udeleženci rokoval».

K nam je pogostoma zahajal, ker je bil moj brat Teodor član odbora komunistične mladine za Julijsko (Nadaljevanje na 4. strani)
CIRIL USAJ

Fašistično izzivanje je treba v kali zatreti

Zadnje čase opazamo oživitve škvadrizma v Italiji. Po vseh mestih se množijo atentati, predvsem proti sedežem naše partije in delavskim zbornicam, iz dneva v dan se ponavljajo fizični napadi na posamezne aktiviste, sindikalne predstavnike, vidne komuniste.

Delujejo organizirano, polvojaško, v glavnem ob «legalnem» delu MSI, v ločenih skupinah z isto fašistično ali nacistično matrico. Denarja jim ne manjka.

Po televiziji je Colombo, pred zločinom umorom tovariša Malacrie v Catanzaru, zgovorjal uradno tezo o «dveh nasprotujočih si ekstremizmi» in s tem dejansko prikril nevarnost desničarske prevratniške dejavnosti.

Gre, pri Colombo, za podcenjevanje stvarnosti? Za prikrito simpatijo?

Ne za eno, ne za drugo. Colombo, in z njim industriji, upajo, da bo iz tega, kar radi imenujejo «spiralo nasilja» izšla trdnjša vladna koalicija, odločnejša gospodarska politika proti delavskim zahtevam, odlaganje nujnih reform...

Škvadrizem so postavili na noge, kot pred petdesetimi leti, industriji in drugi finančni magnati, ker s plačanimi nasilneži ustrahujejo delavce, državne oblasti, ki so premehke, srednje sloje, ki se nasilja boje.

Ni slučaj, če je KD 25 in več let pustila v nemar tisti člen ustave in dovolila, da se je ponovno organizirala fašistična stranka v Italiji.

Vendar pa fašizem ne predstavlja zmagovitega vala reakcije. Prej njegovo agonijo, ki jo nekateri skušajo izkoristiti, da bi Italiji zavirali napredek.

Zato pa je pred nami, prej ko slej naloga, da s fašizmom očistimo naše kraje navlake reakcije in pometemo pot za nadaljni napredek, k reformam, k globlji demokraciji.

KPI kliče ljudske in delavske množice, predvsem pa mladino, naj z budnostjo in akcijsko odločnostjo, enotno, v kali zatreti vsako fašistično izzivanje. To bo tudi prisililo državne organe, predvsem policijo, da bo nekoliko odločnejše nastopala proti tem, za katere je skoraj veljalo načelo, da bodo vedno nekažnovani.

Nismo za posamične teroristične akcije. Nismo za cirkuške predstave tistih, ki se oblačijo kot škvadrasti in mislijo, da bodo izvali frontalni spopad in nato «revolucijo». Revolucionarna je ljudska akcija, nastop množic v boju. Če je treba na trge, tedaj na ulice in trge. Vsi. In če je treba pregnati škvadraste s Krasa, tedaj lahko to stori samo mobilizacija vseh naših ljudi, ki jim je škvadrizma dovolj, kot jim je dovolj skrunjenja spomenikov in drugih svetih krajev.

Prepričani smo, da je bistvenega pomena enotnost vseh antifašističnih sil. Ta enotnost, dokler je niso razbili, je Italiji dala najprej svobodo, nato republiko in napredno ustavo.

Antifašistična enotnost vseh demokratskih sil, vseh živih slojev družbe, bogati svojo vsebino z novimi spoznanji, da samo odločne spremembe družbenega ustroja lahko odvržejo fašizmu humus, v katerem srka življensko silo.

V prvi vrsti te antifašistične enotnosti, ki se povsod po Italiji izraža z ustanavljanjem skupnih antifašističnih odborov, velikih ljudskih manifestacijah, brisanjem fašističnih gesel in pod., stoji mladina. Študentje, mladi delavci, so danes, kakor tudi včeraj, na svojih delovnih mestih in

v šolah, trdna opora in prednja straža v obrambi demokratskih ustanov in socialnih pridobitev.

V tem ozačju mora priti v Italijo do spoštovanja ustave. Iz demokratskega telesa italijanske družbe je treba odstraniti tujek MSI in drugih fašističnih organizacij.

Obstaja zakon «Scelba» iz leta 1952, ki predvideva nasilni razpust organizacij fašističnega značaja, težke kazni za organizatorje in zaplenbo imovine. Naj se izvaja!

Morda bi bilo treba napisati tudi nekaj besed o položaju v Trstu. Po decembru lani v Trstu in drugih krajih naše dežele nismo opazili vidnih pojavov škvadrizma. Tudi običajnih skrunitev spomenikov ne. So mar fašisti zaspali ali so postali čez dan dobri? Mislimo, da ne. Zatišje še ne pomeni, da jih je minila volja po izzivanju. Res je tudi, da si marsikdo, kot pretepen pes, liže rane, a si ne delamo utvar.

Antifašistična enotnost, ki se je skovala v Trstu po decembrskem shodu škvadrizma, je, seveda, nekaj novega in dobrega. A ne sme ostati epizoda v življenju tržaškega mesta. Iz te enotnosti morajo vzkliti nove oblike trajnega značaja, ker je pred nami zgodovinska naloga ustvarjanja mirnega sožitja ob meji, brez revanšizma, brez šovinizma, brez izzivanja.

Svoj prispevek k tej antifašistični enotnosti, ki se je marsikdo zbal, smo dali tudi Slovenci, predvsem slovenski komunisti. Sedaj je na nas, da se gibanje v akcijah krepi in množi. Naša dejavnost in vzdušje, ki ga ustvarjamo, lahko bistveno primorajo tudi k temu, da se odpravijo tiste tihe diskriminacije, ki smo jim Slovenci priča kljub dobremu vzdušju in novim pogledom oblasti. Večina škvadrastičnih napadov je bila naperjena proti nam, na Krasu, proti našim spomenikom, proti naprednim študentom slovenske narodnosti. Iz naših vasi mora priti pobuda, ki naj zajame vse prebivalstvo, za odpravo fašističnih postojank na Krasu, da bo prenehala sramota, ki se ponavlja od časa da časa, ko po bazoviških cestah, koder so stopali Bidovec, Marušič, Miloš in Valenčič na morišče, odmeva «Giovinezza, giovinezza». Zaman pobude, naj se gradi v Bazovici spomenik padlim, če ne pometemo s to zalego, ki bi nam ga čimprej oskrunila.

In še nekaj. Antifašistična manifestacija je decembra lani pokazala, kako utripa srce tržaškega mesta. Vendar pa si nekateri ljudje, ki jim v žilah bije z različnim ritmom, ki našega mesta niso razumeli. V mislih imamo tržaškega kvestorja in prefekta, ki sta po zakonu — odgovorna za javni red. Kljub poprejšnjim obvestilom nista preprečila izgredev škvadrizma iz vse severne Italije, napad na sedež ene izmed vladnih strank, pretep slovenskih študentov.

Ali bi ne bilo prav, da bi v Trst prišli na taka mesta ljudje, ki mislijo drugače? Ali tista dva lahko ostaneta na tistih mestih, kjer sta dokazala, da ne izpolnjujeta nalog, ki jim jih nareka zakon?

ST. S.

GLASBENA MATICA - TRST

V petek 12. februarja 1971 ob 20.30 uri
v mali dvorani Kulturnega doma

ACI BERTONCELJ - klavir
DEJAN BRAVNIČAR - violina
CIRIL ŠKERJANEC - čelo

Na sporedu bodo skladbe W. A. Mozarta, F. Schuberta, in L. Van Beethovna

Regulacijski načrt zgoniške občine

Skrb demokratične občinske uprave: ohranitev narodnostnega značaja in zaščita splošnih javnih koristi

Od konca preteklega leta je splošni regulacijski načrt zgoniške občine stvarnost, kot rezultat raznih ugovorov, pripomb in predlogov, ki so bili iznešeni na prvotno shemo iz leta 1968, ki zaradi svoje neustreznosti ni odgovarjala številnim zahtevam in potrebam občine, vendar je sedanjí dokončni načrt formalno vendarle nadaljevanje in izpopolnitev prejšnjega, čeprav se po svoji vsebini in duhu odločno od njega razlikuje.

Ne glede na to, da je bila zgoniška občina na seznamu tistih občin, ki se po zakonu morajo oskrbeti z urbanistično ureditvijo, je postalo vprašanje regulacijskega načrta v poslednjem obdobju zelo pereče in potrebno hitrega reševanja zaradi vedno večjega zanimanja za naš Kras tako v geološkem in biološkem pogledu kot v pogledu socialno politične tvorbe s posebnim ozirom na njegov etnični sestav.

Pri obravnavanju teh vprašanj, tudi v ožjem občinskem okviru, je bilo zelo važno proučevanje življenja našega človeka danes, njegove želje in potrebe ter analiza raznih

pritiskov na tradicionalno strukturo mišljenja in življenja in ugotovitev v kakšno spremembo struktur pelje, kar je med drugim narekovalo poskus po preusmeritvi določenih negativnih teženj, pri čemer je bilo treba pojmovanje kraškega področja kot kulturno krajinski, urbanistični in arhitektonski rezervat zavreči ter ga sprejeti kot živo tvorbo v stalnem in hitrem premikanju in spreminjanju, pri tem pa je bil vendarle storjen poskus po njegovem globalnem obvarovanju, posebno večjih ambientov in nekaterih vasi v celoti tudi v vidiku bodočega razvoja.

Toda glavni problem mimo že naštetih je bilo obvarovanje njegovega etničnega sestava kot primarni cilj demokratične občinske uprave, spričo negativnih pojavov, ki so grozili, da v nekaj letih spremene zunanje lice, sestav in nacionalno morfologijo občine.

Zgoniška občina je, poleg morda repentabske, edina pri nas z veliko večino slovenskega življa in življenjski interes naše nacionalne skupnosti je, da taka ostane tudi

vnapij. Drugod se je že zgodilo, da je bil etnični odnos med večino in manjšino postavljen na glavo preko avtoritarnih posegov, z zgraditvijo novih naselij ter razlastitvami. V zgoniški občini je ta nevarnost grozila na manj viden in neboleč način tihe infiltracije nedomačega elementa pod plaščem vablilive a nevarne potrošniške miselnosti, tiho, toda vztrajno iz leta v leto. Zato je zgoniška občinska uprava izkoristila instrument splošnega regulacijskega načrta ne le kot birokratsko urbanistično urejevanje temveč kot edino razpoložljivo orodje v njenih rokah v obrambi pred spremembo etničnega sestava naših krajev in raznarodovanjem. Istočasno pa je bila njena skrb izdelati tak načrt, ki v največji možni meri ustreza razmeram in potrebam občine, nakazuje perspektive njene razvoja, štiti koristi vse občinske skupnosti in s tem posredno življenjske interese naše narodne skupnosti.

Manjša urbanizacija, večja koncentracija novih in starih naselij z istočasnim korenitim zmanjšanjem gradbenih površin, pri čemer pa domačini nikakor ne bodo prikrasani v svojih potrebah po novih gradnjah, smanjšanje površin za komercialno dejavnost, valorizacijo obdelovalnih površin na eni, in ustanovitev posebnega turističnega in športnega področja (v čedalje vidnejši vlogi kot prostora za rekreacijo tudi mestnega prebivalstva) na drugi strani, so v grobih obrisih zunanje značilnosti novega načrta.

S tem je bilo postavljeno ogrožje za preprečevanje urbanističnega kaosa in za zaščito značaja in podobe občine, za perspektivno valorizacijo obdelovalnih površin, kar bo spodbudno vplivalo na razvoj specializiranega kmetijstva, predvsem tradicionalnega vinogradništva in živinoreje, ter dalo novega zagona spodbudnim začetkom vrtnarstva in cvetličarstva in sporedno s tem tudi domačega turizma.

S tem je demokratična uprava opravila pomembno delo, posebno v pogledu splošnih javnih koristi ter za ohranitev narodnostnega značaja občine, in v širšem okviru obrambe pravic slovenske nacionalne skupnosti, pri čemer ne gre prezreti resnih težav pri urbanističnem načrtovanju, ker občina na žalost nima stvarnih širokih možnosti posega spričo pomanjkanja splošnih predpisov za urejanje uporabe zemljišč v funkciji splošne koristi.

Jasno je, da v konkretnih posameznih primerih regulacijski načrt nujno kakega občana tudi prizadene v njegovih ekonomskih interesih in je to pri slehernem urbanističnem načrtovanju «nujno zlo», kar lahko naravno povzroči kakšno negativno reakcijo, vendar je neizogibno, da se pri zaščiti splošnih koristi morajo žrtvovati koristi kakega posameznika.

Za konec ne moremo iti preko obnašanja domačih predstavnikov «Slovenske skupnosti», ki so v svoji «konstruktivni» opoziviji pri ponovni izdelavi načrta pasivno stali ob strani ter se niso potrudili dati, mimo svoje aprioristične in v ničemer argumentirane kritike, da sedanjí splošni regulacijski načrt «ne ustreza potrebi po zaščiti slovenske»
Dr. JAN GODNIČ
(Nadaljevanje na 4. strani)

«Zemljica slovenska»

Bogati ljudje naj ostanejo bogati, revnim pa dajamo možnost, da obogatijo! Verjetno je to stališče, ki navdihuje prijatelje slovenskega kmeta, ko napadajo novi regulacijski načrt zgoniške občine, kjer vladajo rdeči...

V dveh besedah pravijo prijatelji slovenskega kmeta sledeče: sedaj, ko ni vsaka parcela za zidavo, bo zemlja izgubila vrednost in bodo grdi ljudje iz mesta našega kmetiča okrog prinašali in mu za revno grudo plačevali štiri belice. Zato so krivi komunisti, ki kmetiča varajo in ne marajo.

Da bo jasno: glasila raznih «slovenskih demokratičnih taborov» vztrajajo pri kritiki, da bo v Zgoniku kmet abubožal, ker ne more prodajati svoje (slovenske) zemljice (špekulantom). Vendar tega ne trdijo tako, naravnost. Raje govorijo o tem, da potrebuje kmetič denarja, če se mu sin poroči ali če bi rad na stara leta vandral po Krasu z avtomobilom, če hoče kupiti frižider ali popraviti svojo kamnito bajto.

Kot če bi zemlja bila drobiž, s katerim lahko plačuješ dolge, bolnišnico ali avtomobil! Kot če bi prodaja zemlje ne bil izreden in izjemen slučaj, navadno le pod silo nuje! Kot če bi se zares vsi kmetje otepali svojega stanu!

Morda že. Morda zares prodajamo «zemljico slovensko», ker ni dovolj denarja. Ali nam jo vzamejo.

Toda ne prodajamo je z radostjo v srcu. Prej kolnemo.

Ker bi si pričakovali, da bi se kdo zganil in uspešneje podprl kmetijske dejavnosti, da bi lažje, z boljšimi stroji, obdelovali zemljo.

Ker bi si pričakovali, da bi se kdo, tam na vrhu, zganil in udaril po špekulantih in grosistih, ki izžemajo kmeta, ko mu odkupujejo pridelek in ga drago preprodajajo.

Ker bi si pričakovali, da bi se kdo, tam na vrhu, zganil in poskrbel, da bi kmetom ne bilo treba s težkim denarjem (kot je težka prodana gruda) plačevati izrednega bolniškega zdravljenja.

Ker bi si pričakovali, da bi se kdo, tam zgoraj zganil in zagotovil, kolikor je mogoče, da bi naši sinovi lahko iz svojega dela nakopičili denar za lastni domek, ko se poročijo.

Kajti zemlja je samo ena. Druge ni, če prvo prodamo. In kaj potem? Vsi proletarci, ne pa gospodje! Gospodje, novi lastniki grude, z vilico, pa ostanejo to kar so bili.

Ni zgoniška uprava, z regulacijskim načrtom, ki tira kmetiča v bedo: so industrijski monopoli, velekapital, vlada, ki z draginjo in socialnimi diskriminacijami pehajo ljudi na poljih v mesta, nato iz mest v tujino, nato bolne domov, na Jugu in v Furlaniji, jutri morda tudi pri nas.

Zato pa kličemo slovenskim kmetom, naj stisnejo žuljave pesti in se obrnejo drugam. Ne terjajmo od zemlje bogastev, prej terjajmo oblast, zase, sebi v korist.

In prijatelji slovenskega kmeta, nekateri odvetniki iz Trsta, ki jim čevlji smrdijo po nafti, naj slišijo še vedno veljavno: «Le vkup, le vkup uboga gmajna...».

ČRT

PS: Pa še drobceno vprašanje «prijateljem slovenskega kmeta». Kaj če bodo «rdeči» prišli, kot v Čilu, na oblast in jemali zemljo špekulantom, in jo puščali kmetom, ki jo obdelujejo. Tedaj bi danes prodana zemlja, (za frižider in avto) bila dvakrat izgubljena, kajne?

Proslava petdesetletnice KPI v Trstu

V nedeljo 31. januarja je bila v Ljudskem domu v Trstu osrednja proslava petdesetletnice Komunistične partije Italije. Proslave so se udeležili tudi predstavniki Zveze komunistov Slovenije in Hrvaške, predstavnik Komunistične partije Avstrije, predstavniki strank PSI in PSIUP, predstavniki organizacij ANPI, ANPPA, ANED, SKGZ, sindikalisti, bivši partizani in španski borci.

Svečanost je otvoril tajnik federacije tov. Cuffaro. Ko je govoril o petdesetletnici KPI je med drugim poudaril, da proslava ni in ne more biti zgolj spominska svečanost, temveč prilika, da partija preverja svojo moč in sposobnost, pregleda storjeno delo, ugotavlja uspehe in napake, išče nove možnosti za uspešnejše in hitreje napredovanje na poti družbenih in političnih sprememb v državi, na poti v socializem.

Govorila sta tudi predstavnika ZKS in KPA, tovariša Franček Mirič in Franz Hausel.

Glavna govornika sta bila tov. Vidali in Marija Bernetičeva (slednja je govorila v slovenščini). Tovariš Vidali je orisal razmere in težke boje, skozi katere je morala partija v petdesetih letih svojega življenja;

poudaril je njeno vlogo v boju proti fašizmu, naštel žrtve, ki jih je utrpela; podčrtal internacionalizem. Govoril je tudi o vlogi komunistov v osvobodilnem boju. Posebno je podčrtal skrb komunistov za utrditev vezi med tu živječimi narodom, za krepitev internacionalistične zavesti in solidarnosti ter pomen, ki ga tudi danes ima pri nas enotnost med Slovenci in Italijani v boju za demokracijo in socializem, za narodne pravice Slovencev, za reforme in zaposlitev ter v boju proti reakciji.

Tov. Bernetičeva je v svojem govoru podčrtala zlasti vlogo komunistov v boju za enakopravnost Slovencev. Med drugim je dejala, da je ta boj bistvenega pomena v razvoju socialistične preobrazbe družbe v državi. Tov. Bernetičeva je orisala tudi junaške like mnogih slovenskih tovarišev, ki so pred petdesetimi leti gradili partijo ter dali velik doprinos za čvrsto in enotno KPI, ki je tu pri nas partija Italijanov in Slovencev.

Govoril je tudi tajnik pokrajinske federacije komunistične mladine Willer Bordon, na koncu pa še predstavnik grške rodoljubne fronte G. Stamatis.

Na pobudo sekcije KPI pri Sv. Ani

Srečanje Slovencev

Dne 1. februarja t.l. je sekcija KPI pri Sv. Ani (tržaško predmetje) organizirala srečanje tamkajšnjih Slovencev. Pobuda je povsem uspešna. Dvorana je bila do zadnjega kotička zasedena.

Na srečanju je govoril poslanec Albin Škerk. Objasnil je zakonski predlog za pravno zaščito Slovencev v Italiji. Senator Paolo Sema je bil, žal, zadržan v Rimu, zato je namesto njega prišel na srečanje tajnik tržaškega parlamentarnega urada KPI dr. Inwinkel.

Po govorih je nastopil moški zbor Fran Venturini iz Domja, ki ga vodi Cveto Marc.

Občinstvo je bilo zelo zadovoljno s to prireditvijo.

Udeleženci tega prvega tovrstnega srečanja so naslovili predsedniku vlade pismo, v katerem je med drugim rečeno:

«Slovenci okraja Svete Ane pri Trstu izražajo svoje soglasje z enotno spomenico, ki vam je bila poslana. To spomenico je podpisalo 27 predstavnikov slovenske narodne manjšine v imenu raznih političnih strank, gospodarskih, družbenih in kulturnih organizacij.

Enotno stališče je izraz dejstva, da se po petindvajsetih letih še niso uresničila načela temeljnega zakona republike, ki se tičejo slovenske narodne manjšine.

Zato je tembolj nerazumljiv molk vlade. Ni nam znano namreč, da bi vlada kakor koli odgovorila na to spomenico, niti da bi vi, gospod predsednik, potrdili prejem tega pomembnega dokumenta.

Zato zahtevamo, da čimprej sprejmete delegacijo, ki vas bo osebno seznanila z vprašanji, ki jih vsebuje enotna spomenica in ki so bistvene važnosti za slovensko manjšino v Italiji».

Predsedniku senata in predsedniku poslanske zbornice pa je bilo poslano naslednje pismo:

Zaradi večdnevne stavke tiskarskih delavcev je izšla današnja številka DELA z občutno zamudo. Morali smo izpustiti tudi nekatere predvidene članke (med njimi članek o prireditvah PD Primorec iz Trebše, poročilo o številnih Prešernovih proslavah in druge).

Tiskarskim delavcem, ki se borijo za obnovo delovne pogodbe, izražamo svojo solidarnost, cenjene naročnike pa prosimo za razumevanje.

UREDNIŠTVO

Resolucija komunistične skupine v goriškem pokrajinskem svetu

Komunistična skupina v goriškem pokrajinskem svetu je dne 25. januarja predložila goriškemu pokrajinskemu odboru resolucijo o vprašanih slovenske manjšine.

Resolucija ugotavlja, da so v zadnjem času prišle do izraza razne pobude, ki kažejo razumevanje za vprašanja narodne manjšine. Med drugim je tudi osrednja vlada odobrila deželni zakon, ki določa, da se Slovenci imenujejo s pravim imenom.

Resolucija omenja tudi enotno spomenico Slovencev, ki je bila poslana predsedniku vlade, omenja osnutek zakona KPI o pravni zaščiti slovenske manjšine v deželi; omenja tudi enotno resolucijo slovenskih

županov iz goriške pokrajine, ki je bila sprejeta na skupni seji v Sovodnjah in tudi sodelovanje med Slovenskim gledališčem, Slovensko prosvetno zvezo, Zvezo slovenske katoliške prosvete in goriško ustanovo EMAC, ki je omogočilo redno sezono Slovenskega gledališča v Gorici.

Resolucija zatem predlaga pokrajinskemu odboru, naj omogoči dižavljanom slovenske narodnosti, da se poslužujejo svojega jezika v vseh pokrajinskih uradih, naj uvede dvojezične napise v krajih kjer živijo Slovenci in naj sprejme načrt za razvoj slovenskega šolstva.

Resolucijo sta podpisala svetovalec Jože Jarc in Silvino Poletto.

Nadaljevanje

Zakaj vlada ne odgovori?

(S prve strani)

zadržanje, istočasno pa pozdravljamo vsako dejanje, ki teži po tem, da prisili vlado, naj spoštuje svoje obveznosti in jih tudi uresničuje, začeni pri vprašanih, zaradi katerih enotna delegacija Slovencev zahteva spremembo pri predsedniku Colombu.

V tem smislu je pozitivna resolucija, ki jo je sprejel občinski svet v Dolini in za katero so glasovali komunisti, socialisti in skupina Slovenske skupnosti. (Značilno je, da demokristjani in socialdemokratski svetovalec niso podprli resolucije občinskega sveta!). Prav tako pozitivna je zadevna izjava socialističnega tovariša v goriškem pokrajinskem svetu. Toda potrebno je storiti kaj več. Potrebno je, da se skupine, ki so se srečale ob enotni spomenici (in nekatere izmed njih sodelujejo v rimski vladi in v krajevnih upravah v deželi skupaj z demokristjani, ki niso hoteli podpisati spomenice), združijo svoja prizadevanja, opozorijo vlado, predsednika in podpredsednika ministrskega sveta in vse ministre na odgovornost.

Za uspeh iniciative — in podpis enotnega dokumenta je samo izhodiščna točka — je potrebna enotna akcija. Pobuda bo uspela — in mi v to ne dvomimo — v kolikor bo uspela mobilizacija na terenu. Komunisti so in bodo opravili svoj del, spregovorili so tudi v Rimu in bodo še naprej dajali svoj odločujoči doprinos za združitev vseh sil, ki bočejo uresničiti popolno enakopravnost in uveljaviti pogoje, ki so potrebni za svobodni razvoj slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

* *

Albin Vodopivec

(Z druge strani)

krajino in sekretar za goriško okrožje. Ko je naše gibanje delovalo ilegalno, ni prihajal več na naš dom.

Bilo je prenevarno, saj smo že bili med osumljenimi. Za zvezo pa je skrbela njegova sestra Jelica.

Leta 1927 je bil aretiran in poslan pred posebno sodišče v Rim ter obsojen. Po amnestiji mu je leta 1935 uspelo zbežati v Francijo, odkoder ga je vodstvo KPI poslalo v SZ na politično šolanje. Leta 1936 sem ga na »Leninski šoli« srečal skupaj s tovarišico Marijo Bernetičevno in Brunom Pontonijem iz Trsta, s katerima sem imel že doma stike.

Iste leta je izbruhnila v Španiji državljanska vojna, ki se je spremenila v pravo vojno med fašizmom in ljudskimi množicami, ki so v sklopu Ljudske fronte zmagovale povsod. Vse partije, ki so imele svoje člane na šolanju v SZ, so videle, da je najboljša šola prav v Španiji, zato so mobilizirale svoje člane, da bi šli na pomoč španskemu ljudstvu. Ker je kazalo, da bo vojna dolgotrajna, se ni kakor v začetku kar pošiljalo tovariše na bojišče, brez predhodne vojaške prakse in teorije. Zato so organizirali na vojaških šolah in akademijah v SZ posebne tečaje za bodoče borce mednarodnih brigad. S tov. Albinom sva bila vključena v enega izmed tečajev. Skupaj sva nato potovala do Pariza. To je bilo zadnje dni aprila 1937. Jaz sem nadaljeval pot v Španijo meseca maja, medtem ko je Albin ostal v Parizu še nekaj časa. Ponovno sva se srečala leta 1929, tokrat v Španiji, ko smo bojevali zadnje borbe v Kataloniji in se umikali proti Franciji. V francoskih taboriščih Albin ni ostal dolgo časa. Partija ga je poklicala v Pariz na partijsko delo. Po polomu Francije se je takoj vključil v odporniško gibanje.

Po osvoboditvi je kljub slabemu zdravju z vso vnemo deloval v Kopru, kjer je bil sekretar okrajnega komiteja K.P. Hudo je zbolel in se je moral več kot leto dni zdraviti na Golniku. Zahrbna bolezen ga je zlomila dne 26. julija 1948.

Regulacijski načrt

(S tretje strani)

zemlje in ohraniti narodnostnega sestava zgornje občine, nobenega konkretnega alternativnega predloga na vsebino in smernice regulacijskega načrta samega. Nasprotno smo lahko priča v poslednjih dneh njihove neodgovorne in grobe strukturalizacije nezadovoljstva nekaterih nepoučenih posameznikov ter poskusa vnašanja zmede med prebivalstvo z iz trte izvitimi argumenti, ko ni vmes še kaj hujšega.

Zato se nam upravičeno postavlja vprašanje: Komu je to v korist?

Miče Malalan sedemdesetletnik

Tovariš Miče Malalan iz Trebše je dne 30. januarja t. l. praznoval svoj sedemdeseti rojstni dan.

Življenjepis našega slavljenca bi lahko služil za osnovo obsežnemu romanu, je svetel zgled neupogljivosti, zvestobe in predanosti ideji, za katero se je kot priprosto delavec in zaveden Slovenec opredelil, ko je bil še mlad. Njegova razgibana dejavnost se je začela v času, ko je bil fašizem na višku svoje moči, tedaj, torej, ko je bila prihodnost Slovencev silno negotova.

Leta 1935 je tovariš Miče postal član komunistične partije, ki je takrat delovala v ilegali. Ob podpori znanega revolucionarnega organizatorja Zorkota Kralja, trebenskega rojaka, ki je padel kot partizanski borec, je tovariš Miče sodeloval v mnogih akcijah ter se s svojo iznajdljivostjo in odločnostjo odlikoval v neštetih demonstrativnih nastopih proti fašizmu in proti vojni, pri širjenju revolucionarne misli, protifašističnega tiska in drugega propagandnega materiala. Sodeloval je tudi v akcijah za pomoč tovarišem, ki so bili v fašističnih ječah ali v konfinaciji. Kljub temu, da je bilo to delo zelo tvegano, ni nikoli okleval. Navzlic strogi konspiraciji je bil tesno povezan z organizacijo in vzdrževal stike s številnimi protifašističnimi voditelji zlati na Krasu. Med temi so bili: Pepi Stojkovič iz Orleka, Anton Boneta iz Sežane, Anton Šibelič, kasnejši narodni heroj Stjenka iz Tomačevice, Riko Malalan, Žust Možina in Berto Danev z Opčin, Andrej Grgič iz Bazovice, Anton Petaroz iz Boršta, Stojan Sturm s Kozine, in drugi.

Decembra 1942 je bil Miče Malalan aretiran. V tržaškem Coroneu je bil zaprt do 10. septembra 1943, tj. do splošnega upora političnih jetnikov. Po izpustu iz ječe tovariš Miče ni šel domov, kjer so ga nestrpnost pričakovali njegovi svoci, ampak je odšel v hosto, k partizanom, kamor so mu že naslednji dan sledili žena Kristina in dva mladoletna sinova Livio in Lucijan — starejši sin Romano je bil pri partizanih že od leta 1942, sin Milan pa, ki je bil obveščevalec 1. kraške čete, je bil zaradi izdajstva aretiran že leta 1942 in posebno sodišče ga je obsodilo na dvajset let ječe. — Tovariš Miče, njegova žena Kristina in sinova Livio in Lucijan so se pridružili brkinski četi, nato Tomšičevi brigadi, kasneje pa so bili dodeljeni komandi istrskega vojnega področja, kjer so ostali do konca vojne.

Nemogoče je v kratkem sestavku opisati vse, kar so Malalanovi prestali med bojem proti fašizmu. Udarec je sledil udarcu, domačija je propadala (na njej je ostal 82-letni oče), sin Romano je padel v boju proti Nemcem dne 29. septembra 1943, sina Milana, so iz ječe v mestu Rimini odpeljali v Nemčijo. Toda Miče ni klonil, prav tako ni klonil noben član njegove družine.

Ob pomembnem življenjskem mejniku tovarišu Mičetu iskreno čestitamo in se mu zabvaljujemo za vse, kar je storil za poraz fašizma, za zmago pravice, za srečnejšo bodočnost Slovencev in za bratstvo med narodi.

M. K.

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino
Direktor Marija Bernetič
Ureja uredniški odbor
Odgovorni urednik
Anton Mirko Kapelj
Tisk: Tip. Riva - Trst
Ulica Torrebianca, 12